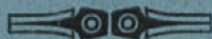

Št. 9, 10.

Leto XX.

NARODNI GOSPODAR

Glasilo „Zadružne Zveze“
v Ljubljani

V Ljubljani, 10. maja 1919.

Garje, srbečico

odpravi najhitreje dr. Emil Fleschevo izvorno, za
konito zavarovano

„Skabaform mazilo“

Lonček za poskušnjo K 2.30, veliki lonček K 4.—,
družinska porečja K 11.—.

Ob večjih naročilih za živali stopijo v veljavo
sledede cene: 1 kg K 25.—, 5 kg K 100.—,
10 kg K 180.—, 25 kg K 400.—.

Ekspedicija franko. Dobiva se izključno pri
izdelovalcu:

Dr. EMIL FLESCH-ova tekarna „Pri kroni“

Győr (Raab), Ogrsko.

Najlepše darilo mladini

je zelo zanimiva povest slovenskega
dečka iz sedanje vojne

„DORE“

ki jo je spisal dr. Ivan Lah, lepo ilu-
striral Maksim Gaspari, izdala in za-
ložila „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani.
— Cena vezani knjigi je 3.50 K, dobi
se po knjigarnah in v upravi „Te-
denskih Slik“.

C. kr. priv. pred ognjem i tatovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobroznana tovarna blagajn

M. ADLERSFLÜGEL

založnik Reiffelsnovih posojilnic

DUNAJ I., Franz Josephs-Quai šte. 27.

Za dosego zadovoljive, res dobičkanosne
žetve je poraba

kalijevih solij

:: poleg gnojil fosforne kisline in dušika ::

neobhodno potrebna.

Kajti če se ne pridene kalij, ne moreta fo-
:: sforova kislina in dušik provzročiti ne ::

največjega pridelka, ne najboljše kakovosti.

Kajnit in koncentrirane kalijeve soli prodajajo
vse kmetijske zadruga in društva ter zadruga
zveze po izvornih cenah in pogojih kalijevega
sindikata.

NARODNI GOSPODAR

Glasilno Zadrुžne zveze v Ljubljani.

C. kr. poštna hranilnica štev. 64.846.

Telefon štev. 216.

Kr. ogrske hranilnice štev. 15.649.

Člani „Zadrुžne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kromi, za četrt leta eno kromo; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezna št. 20 vin.

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratov po 30 vinarjev od enostopne petit-vrstle, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Skupščina Zadrुžne zveze v Ljubljani.

Redna skupščina Zadrुžne zveze v Ljubljani za poslovno leto 1918 se je vršila 30. aprila t. l. Udeležba je bila letos bolj pičla, ker se nahaja velik del članic v ozemlju, okupiranem po Italijanih, oziroma na Koroškem po Nemcih.

Skupščino je otvoril prvi podpredsednik, prof. Bogumil Remec, ki je naznanil, da se Zvezin predsednik, ministrski podpredsednik dr. Anton Korošec, vsled svojih obilih opravil zborovanja ne more udeležiti, pač pa skupščino pismeno pozdravlja in ji želi najboljšega uspeha.

Nadalje prebere dopis Zadrुžne zveze v Celju, ki obžaluje, da nima prilike za udeležbo, in želi zborovanju najlepši potek.

Nato izvaja predsednik: Preteklo poslovno leto je bilo eno najhujših, odkar obstoji Zveza. Prišel je znani polom armade, ki se je bojevala proti Italiji. in ogromne množice vojaštva so se valile po našem ozemlju v ozadje. Tudi pritisk vlade na denarne zavode je bil vedno hujši; zahtevala je od našega prebivalstva vedno večjih žrtev in grozila z žandarji. Toda vkljub vsem neprilikam so naše zadrugе to kritično dobo prestale primeroma dobro. Izgub ni bilo nikjer, V naših zadrugah, oziroma pri Zvezi se je nabralo toliko odvišnega denarja, da spada sedaj Zveza med največje denarne zavode v Sloveniji. Ta obilica denarja je sicer oteževala njeno poslovanje, toda na drugi strani je razveseljivo, da je v zadrुžni organizaciji nabranega toliko denarja, ki se bo dal plodonosno uporabljati v prospah produktivnih stanov, zlasti kmetov in obrtnikov. Tudi država bo morala dajati malim ljudem boljšo zaščito kakor v stari Avstriji.

Zadrुžništvo čakajo v naši novi domovini jako važne naloge. Zato bo treba gledati, da se bo pri zakonodaji ščitilo. Na delo v tem smislu se je zadrुžništvo že začelo pripravljati. V Belgradu so se začetkom tega meseca vršile konference za ustanovitev Glavne zadrुžne zveze, ki bo obsegala vso Jugoslavijo. S tem se je dosegel stik med vsemi zadrुžnimi organizacijami v naši državi.

Opažajo se žal, težnje, trajno razširiti upliv države na razne pridobitne panoge. Zadrugištvo se mora proti takim težnjam odločno upreti, ker mora ob zasledovanju svojih ciljev biti popolnoma avtonomno.

Ko je predsednik nato imenoval za zapisnikarja tajnika Antona Kralj, za overovatelja zapisnika pa gg. Evgena Legat in Valentina Zabret ter se je odobril zapisnik o lanski skupščini, je podal Zvezin ravnatelj Evgen Legat

poslovno poročilo načelstva:

Kakor kaže računski zaključek, je dosegel denarni promet v lanskem letu najvišjo številko od Zvezinega obstoja, znašal je namreč preko 525 milijonov kron. — Obilica denarja je tudi lani med ljudstvom še vedno naraščala, vsled česar se je odplačalo mnogo starih dolgov in so se množile hranilne vloge. Zaradi tega je bilo tudi pri Zvezi vedno več vlog v tekočem računu. Vloge članic so se v tem letu pomnožile za 43 milijonov kron in so dosegle vsoto nad 92 milijonov kron.

Krediti članicam so se tudi nekoliko dvignili, ker so razne organizacije potrebovale sredstev za aprovizijske svrhe, in so cene blagu splošno tudi lani rastle. Krediti članicam so koncem leta znašali 16 1/2 milijona kron.

Meseca oktobra lanskega leta, ko se je pripravljaj splošni polom stare države in je nenadoma nastopil prevrat v svetovnem položaju, so se razmere izpremenile tudi doma. Mnoge odstopivše kranjske članice so zopet priglasile pristop k Zvezi. Sprejeli smo jih samo v početku nekaj, pozneje smo sprejem odklanjali, ker je stala Zveza na stališču, da se morajo poprej pojasniti denarne razmere teh članic. Pač pa smo brez vsake obveze prevzeli za nje denarno izravnavo. Iz tega vzroka so vloge v tekočem računu B narastle na preko 20 milijonov kron. Kredit v tekočem računu B obsega predvsem posojilo naši Narodni vladi, kateri smo poleg drugih ljubljanskih denarnih zavodov pomagali v začetku tudi mi s posojili.

V bankah je imela Zveza naloženega denarja koncem leta nad 89 milijonov.

Iz teh poglavitnih števil se vidi, da je Zveza pri denarnem poslovanju dosegla velik napredek. Čistega dobička se je doseglo pa samo 35.657 K 87 v, ker je Zveza gledala pred vsem na varnost naloženega denarja.

Vkljub splošni obilici denarja nismo znižali obrestne mere za vloge, ampak smo jih celo leto obrestovali po 4 0/0. V tekočem letu pa seveda ni bilo mogoče obdržati te obrestne mere.

Navzlic zmanjšanemu številu uradništva se je moglo vse ogromno delo izvršiti redno.

Glede vojnih posojil smo zavzeli stališče že na lanskem občnem zboru. Pričakujemo od merodajnih faktorjev naše mlade države, da ne bodo dopustili, da bi propadla vojna posojila naših zadrug, ki so jih podpisovale pod hudim vladnim pritiskom, tu in tam pa tudi zaradi visoke obrestne mere in ker se je vedno naglašalo, da so vojna posojila ravno tako varna kakor papirnati denar. Nekatere zadruge so se vojnih posojil znebile popolnoma ali deloma, kolikor so

to dopuščale njihove rezerve. Tudi mnogi člani so se potom svojih zadrug obračali do Zveze za posredovanje pri prodaji vojnih posojil, kar smo storili radevolje in vedno brezplačno. Mimogrede omenim, da je Zveza svoja lastna vojna posojila skoro popolnoma odprodala.

Na vspodbudo Zadružne zveže se je l. 1918 izdelal načrt, kako naj bi zadružništvo sodelovalo pri obnovitvi Goriške. Osnoval se je „Kranjski pomožni odbor za obnovo Goriške.“ Ustanovila se je dalje „Obrtna centrala v Ljubljani za obnovitev Goriške“, ki naj bi združila pri tem delu interesirane obrtnike in prevzemala obnovitvena dela, kolikor spadajo v to stroko. Tudi se je bila osnovala „Centralna banka za obnovitev Primorske“, družba z omejeno zavezo z glavnico 5 milijonov kron, ki naj bi nudila goriškim gospodarskim institucijam finančno pomoč v sporazumu z ondotnim zadružništvom, na katero bi se zavod pri svojem poslovanju naslanjal. Toda potek vojnih dogodkov je preprečil, da bi bila „Centralna banka“ pričela poslovati. Tudi „Obrtna centrala“ ni mogla iz istega vzroka nadaljevati svojega že pričetega dela, bo pa v izpremenjenih razmerah raztegnila svoj delokrog na vse po vojni poškodovane kraje. K obema družbama je pristopila Zadružna zveza z znatno glavnico.

Od bivšega poljedelskega ministrstva na Dunaju je bila naša Zveza imenovana za oficijelno posredovateljico pri prometu z zemljišči na Kranjskem.

V pomoč kmetijskemu zadružništvu za preskrbo raznega blaga zlasti iz inozemstva med vojno in po vojni se je bila na Dunaju osnovala „Nakupovalna in prodajalna družba Agrotterra“, h kateri je pristopila tudi naša Zveza. Ta družba je sedaj v likvidaciji.

V l. 1918 se je živahno razpravljalo vprašanje o koncentraciji slovenskega zadružništva. Uspeha pa ni bilo posebnega, pač pa so v teku priprave, da se osnuje centralna organizacija po vzgledu Splošne zveze kmetijskih zadrug na Dunaju.

Z naredbo finančnega ministrstva je bila v l. 1918 na Dunaju dekretirana ustanovitev „Zadružne blagajne“ s kapitalom 35 milijonov kron. Ta zavod bi bil po vladnem načrtu popolnoma pod državnim uplivom in bi zadružništvo ne bilo imelo skoro nobene ingerence na njegovo poslovanje. Proti taki nameri smo ugovarjali in se postavili na odklonilno stališče ter smo v tem oziru nastopali solidarno z drugimi slovanskimi zadružnimi zvezami.

V l. 1918 je bila Zveza sklicala tri zadružne sestanke informativnega značaja. Prvi se je vršil v Celju 3. februarja za štajerske članice, drugi 11. aprila v Celovcu za koroške zadruge in tretji 19. septembra v Herpeljah za istrske članice.

Proti koncu l. 1918 smo skušali oživiti koroški pododbor, a nagli preobrat in sedanje razmere v deželi nam niso dopustile izvršiti te namere.

Z ustanovitvijo zadružne banke se je načelstvo lansko leto bavilo dostikrat. Zadnji občni zbor je dal namreč načelstvu nalog, naj pospeši ustanovitev takega zavoda. Poskusili smo prevzeti Ilirsko banko ki je bila ustanovljena po

prizadevanju Zadrुžne zveze in je bila vedno mišljena kot zadrुžno podjetje; toda vprišli so vmes drugi krogi in preprečili ta načrt.

Revizij se je lani moglo izvršiti več nego prejšnje leto. Na Kranjskem je bilo opravljenih vsega skupaj 44, na Štajerskem 16, na Koroškem 8 in v Istri 15, skupaj torej 83 revizij.

Kakor se da posneti iz poročil revizorjev, se pojavlja pri raznih zadrugah zlasti na Kranjskem čim dalje bolj neka površnost v poslovanju. Marsikje se dela preveč „po domače“ in se ne upošteva, da zadruga ni zasebno podjetje. Gotovo je, da je marsikaj zakrivila v tem oziru svetovna vojska; revizije se niso mogle vršiti bolj pogosto; zadrुžna šola, ki je dala marsikakega pridnega delavca, je prenehala; stari zadrुžni voditelji in sotrudniki polagoma izginjajo, mlajša generacija pa nima ne dovolj smisla za zadrुžno delo, ne pravega pojma o vodstvu zadrug.

Zelo slabo upliva na zaupanje do zadruge, ako je njeno vodstvo v rokah le ene ali par oseb, ki absolutno gospodarijo, dočim se ostalo načelstvo in nadzorstvo ne pritegne k skupnem delu. Tako je pri nekaterih zadrugah vse delovanje le mehanično, brez pravega življenja.

Povdariti moram, da polagajo mnoga vodstva zadrug premalo važnosti na revizije. Mnogim se zdi revizija samo formalnost in bi najraje revizorja uporabljali samo za ureditev knjig in sestavo bilance. Nedostatki, ki jih navaja revizijsko poročilo, pa se ne odpravijo, ampak se ponavljajo od revizije do revizije. V tem oziru bo treba opustiti preveliko obzirnost in popustljivost in bo treba odločno in dosledno zahtevati, da se nedostatki res odpravijo, zlasti da se bo povsod pritegnilo k skupnemu delu vse načelstvo in vse nadzorstvo.

Vsaka zadruga naj skrbi, da se bo njenega občnega zbora udeležilo kolikor mogoče mnogo članov. Po možnosti naj se ob taki priliki priredi kako predavanje gospodarskega značaja in se obravnavajo sploh gospodarske zadeve dotičnega okoliša.

Tudi Zvezino glasilo se premalo bere, marsikak lep članek ostane brez odmeva, brez sadu.

Da bi se poskrbelo za zadrुžni naraščaj, za nove delavce na zadrुžnem polju, se je naša Zveza obrnila na poverjenišvo za uk in bogočastje, da se na slovenski trgovski šoli s prihodnjim letom zopet otvori zadrुžna šola. Tudi bi bilo prav koristno, da se na orgljarski šoli vpelje obligatni zadrुžni in knjigovodski tečaj; želeli bi bilo, da bi se tudi na bogoslovnem učilišču obračala zadrुžništvu večja pozornost.

Po vojski so bile najbolj prizadete mlekarске zadruge, ki so vsled splošnega pomanjkanja mleka većinom morale prekiniti svoj obrat. Razmere bodo za mlekarstvo še dolgo časa neugodne. Opomogla pa so si zelo konsumna društva, ki so dobavljala svojim članom blago po zmernih cenah. Prvo ljubljansko delavsko konsumno društvo je zlasti v delavskih krajih osnovalo več podružnic. Iz mnogih krajev se slišijo želje, da bi se konsumna organizacija razširila in izpopolnila.

Na važnejše stvari smo članice opozarjali z okrožnicami, katerih je bilo razposlanih devet.

V veliki meri smo zadrugam pomagali pri sestavi računskih zaključkov, katerih so Zvezini uradniki deloma na sedežu zadrug, deloma v pisarni sestavili nad 180.

Predavanj ob priliki občnih zborov zadrug je Zveza priredila nad 40.

Širši odbor je imel 3 seje, 1 pa skupno z nadzorstvom. Načelstvenih sej je bilo 28.

Vsled zasedbe Istre in Notranjske po Italijanih je mnogo naših članic moralo prekiniti vsak stik z Zvezo. Kolikor se da posneti iz redkih poročil, ki dohajajo Zvezi, ne uganjajo Italijani nikjer nasilstva proti zadrugam kot takim, pač pa bodo zadruge gotovo močno prizadete vsled številnih internacij njihovih voditeljev. Kakšne posledice bo rodila okupacija za te naše zadruge, se bo dalo dognati še le pozneje. Upajmo, da bodo mogle prestatiti tudi to hudo preizkušnjo.

Goriška zveza in Centralna posojilnica v Gorici, ki sta za časa vojne imeli svoje poslovne prostore v Zvezini hiši, sta se v jeseni l. 1918 preselili v Gorico. Za njene vlagatelje, ki so kot begunci še ostali v našem ozemlju, smo posredovali pri izplačevanju vlog, oziroma pri vračanju kreditov.

K poročilu o poslovanju načelstva se oglasi delegat L. Bajec, ki povdarja važnost onega dela ravnateljevega izvestja, kjer se razpravlja o združnem naraščanju. Po njegovem mnenju je nujno potrebno, da se vpelje v semenišču pouk o združništvu in združnem knjigovodstvu. Povsem isto velja za orglarsko šolo. Treba je, da dobe mladi ljudje smisel in pa tudi potrebno navdušenje za združno delo. Predlaga, naj se na pristojna mesta pošljejo tozadevne vloge.

Delegat dr. Stanovnik: Oba ta predloga sta prav umestna. Priporočam pa tudi poučne tečaje po deželi, ki bi trajali manj časa, n. pr. 1 teden, 14 dni ali podobno. Na ta način bi se kmečkim tantom dala prilika, seznaniti se natančnejše z združništvom.

Delegat dr. Pogačnik: Taki tečaji bi bili gotovo potrebni. Toda obširnejši pouk o knjigovodstvu bi moral odpasti, ker bi ta pouk vzel preveč časa, dočim bi ga primanjkovalo za druge predmete. Opozoriti pa je treba na neko drugo prav važno okolnost, na preuredbo naših učiteljišč, ki se sedaj pripravlja. Učitelj, ki deluje na kmetih, naj bi mladino že v šoli seznanjal z združništvom. Seveda pa bi moral združništvo sam dobro poznati. Priporočam torej, da se poverjeništvu za uk in bogočastje predlaga, naj se na učiteljiščih uvede pouk v združništvu.

Delegat prof. Sušnik: Ko so se regulirale učiteljske plače, se je že mislilo na to okolnost in se je izrazilo pričakovanje, da bodo učitelji odslej delovali v večji meri med ljudstvom tudi socialno.

Delegat Steblovnik: V nadaljevalnih šolah po kmetih bo treba pouk preurediti. V tem smislu naj nastopi Združna zveza pri šolskih oblasteh in naj priporoča, da se v nadaljevalnih šolah privzame tudi pouk o združništvu.

Predsednik da vse te predloge na glasovanje in konstatira, da so soglasno sprejeti. Ob tej priliki opozarja predsednik, naj bi združno šolo posečali tudi

invalidi, manjši posestniki ali obrtniki, kateri bi mogli kot tajniki pri zadrugah nekaj zaslužiti in si olajšati s tem svojo eksistenco.

Delegat dr. Stanovnik govori o velikem pomenu vojnih posojil za naše zadružništvo in za narodno gospodarstvo sploh. Končno predlaga sledečo resolucijo:

„Skupščina Zadružne zveze v Ljubljani pozivlja osrednjo vlado države SHS v Belgradu, da pri rešitvi vprašanja vojnih posojil varuje interese našega kmečkega zadružništva in odredi, da se po zadrugah podpisana posojila popolnoma likvidirajo, ker so pri njih udeleženi po večini revnejši sloji. Sestavi naj se v to svrhu posebna komisija za likvidacijo vojnih posojil pri finančnem poverjeništvu in naj se v to komisijo pokličejo tudi zastopniki zadružništva.“

Predsednik da na glasovanje to resolucijo, ki se sprejme soglasno.

Posamezni delegati so stavili še razna vprašanja, n. nr. glede zadružne banke, koncentracije zadružništva, glede novega državnega posojila, glede obrestovanja odpovedanih vlog, na kar je dal predsednik tozadevna pojasnila.

Poročilo nadzorstva.

Predsednik nadzorstva prof. Verbič poroča o delovanju nadzorstva, ki je imelo 10 sej, poleg tega pa eno skupno sejo z odborom in eno skupno sejo z načelstvom. V informativne svrhe sta se en ali dva člana nadzorstva udeleževala vedno tudi načelstvenih sej. Tako je bilo nadzorstvo o delovanju načelstva povsem poučeno. Posebno pažnjo je nadzorstvo obračalo onim zadrugam, ki so potrebovale kreditov. Nadzorstvo je na podlagi svojega pregledovanja uverjeno, da se poslovanje pri Zadružni zvezi vrši v lepem redu. Bilanco za l. 1918 je nadzorstvo natančno preizkusilo in jo občnemu zboru priporoča v odobritev.

Poročilo nadzorstva se soglasno odobri.

Računski zaključek za l. 1918.

Ravnatelj pojasni posamezne postavke računskega zaključka za l. 1918, ki izkazuje 35.657 K 87 v čistega dobička. Nato se bilanca za l. 1918 soglasno odobri in se sklene od čistega dobička djati v splošni rezervni zaklad 30.000 K, ostanek v znesku 5657 K 87 v pa odkazati posebni rezervi.

Volitve.

Prof. A. Sušnik izjavi, da vsled svoje odsotnosti kot poslanec ne more več izvrševati svojega mesta v načelstvu in odboru.

Predsednik naznani, da je enako željo izrazil ravnatelj Janko Jovan, ker se trajno muči v Belgradu.

Obema odstopivšima odbornikom izreče občni zbor zahvalo za njihovo sodelovanje pri Zadružni zvezi in sklene naprositi ju, da zopet vstopita v zvezino vodstvo, kadar bodo to dopuščale razmere.

Nato se na novo izvolita v odbor gg. dr. Jakob Mohorič, odvetniški kandidat v Ljubljani in dr. Mirko Božič odvetniški kandidat v Ljubljani.

V smislu pravil odstopijo vsi člani nadzorstva. Izvolijo se z vzklikom zopet vsi prejšnji.

Konsumna organizacija.

Gosp. Alojzij Markež referira na to o željah in načrtih glede preustrojitve konsumnega združništva. Opozarja na resolucijo delavskih zaupnikov z dne 2. februarja 1919, ki zahteva, naj se delavstvo bolj oklene svojih konsumnih, produktivnih in stavbenih zadrug, oziroma hoče, naj L. ljubljansko delavsko konsumno društvo v vseh delavskih krajih osnuje svoje prodajalne. Tudi zadnje imenovano društvo želi, da pride do reorganizacije. Govornik nato opisuje, kakšne zahteve se v tem oziru stavijo do Gospodarske zveze in kaj je le-ta z ozirom na te zahteve ukrenila. Povdarja zlasti, da se premalo upoštevajo velike težave pri blagovni kupčiji, ki so neprimerno večje nego pri denarnem poslovanju. V glavnem se da načrte za reorganizacijo deliti v dve vrsti. Eni hočejo, da se v Ljubljani osnuje za konsumni promet posebna centrala, ki bi raztegnila svoj delokrog po vsem slovenskem ozemlju in bi imela v provinci le prodajalne, ki bi bile povsem odvisne od centrale. Drugi pa nasprotno zahtevajo, naj se osnujejo samostojne krajevne zadruge kakor doslej. Proti obema načrtoma je pa čuti ugovore, ki jih je gotovo treba upoštevati. Po njegovem mnenju ima centralizacija precejšnje prednosti pred drugim načrtom. Ob koncu izraža željo, da bi se občni zbor Zadružne zveze izrekel za ustanovitev centrale za delavsko konsumno združništvo in naj bi se o načinu izpeljave in o medsebojnem razmerju sklicala anketa tozadevnih interesentov.

Delegat Kocmur priporoča, naj bi se na občnem zboru ne sklenilo še nič definitivnega. Da se položaj bolje pojasni, naj se skliče posebna anketa, kakor je navedel poročevalec, dotlej pa naj se to vprašanje odgodi.

Delegat Ivan Stanovnik opozarja, da je za vodstvo konsumnih organizacij pred vsem potreba izvežbanih in poštenih moči. Ena zadruga za vso deželo se mu zdi neprimerna, ker se mu zdi riziko pri taki organizaciji prevelik. Tudi je treba varovati avtonomijo poedinih zadrug.

Pri glasovanju se sprejme predlog delegata Kocmurja, naj se za podrobnejši razgovor skliče posebna anketa o ureditvi konsumnega združništva.

Slučajnosti.

Delegat Zabret želi pojasniti, če so zadruge še vedno zavarovane proti vplomu. Tajnik Kralj odgovarja, da je tozadevna pogodba še vedno v veljavi in da se tudi premije še vedno plačujejo. Dotična pogodba, ki je bila z zavarovalnico sklenjena potom Splošne zveze kmetijskih zadrug na Dunaju, bo pa kmalu potekla in bo treba skleniti novo zavarovalno pogodbo.

Delegat Steblovnik opozarja, da se čuje o neki nameri, za kreditne zadruge napraviti nakako denarno centralo, ki bi bila pod uplivom vlade. Sicer se ne more o tem načrtu še nič gotovega povedati, toda petrebno je, da se že sedaj opozori nanj. Proti vsaki taki nameri mora združništvo protestirati in slej ko prej zahtevati, da se mu da prilika za neodvisen in neoviran razvoj.

S tem je bil dnevni red končan, na kar je predsednik zaključil občni zbor s pozivom na vse zadrugarje, naj gredo za naše združništvo veselo na delo, ki nas čaka v bližnji bodočnosti.

Miloš Stibler:

Sedanje stanje jugoslovanskega združništva.

(Nadaljevanje).

b) Zadružna zveza v Ljubljani.

Zadružna zveza v Ljubljani je bila ustanovljena l. 1899 pod imenom „Gospodarska zveza v Ljubljani“ in sicer v društveni obliki. Eno leto pozneje se je društvena oblika zamenjala z združno, leta 1904 pa se je ime trdke spremenilo v „Zadružna zveza v Ljubljani, registrovana zadruga z omejeno zavezo.“ Do l. 1904 je zvezine denarne posle opravljala „Ljudska posojilnica v Ljubljani,“ odslej je prevzela to nalogo zveza sama, razun tega se je pečala z revizijo, organizacijo in interesnim zastopstvom. Zvezin delokrog je obsegal Kranjsko, Koroško, Štajersko, Primorsko in Dalmacijo. L. 1913 se je doseglo ujedinjenje hrvatskega združništva v Dalmaciji pod okriljem splitskega „Zadružnega saveza“ in od tedaj je Zadružna zveza v Ljubljani Dalmacijo črtala iz svojega delokroga. Ta zveza je na starem avstrijskem ozemlju največja in na vsem jugoslovanskem ozemlju vobče druga največja zadružna organizacija, kar se tiče števila včlanjenih zadrug. Višek članstva je vsekakor dosegla l. 1912, kajti takrat izkazuje 668 članic. Vsled dalmatinskega dogovora prihodnje leto število pade. Padanje se nadaljuje l. 1917, ko se je ustanovila Zadružna centrala v Ljubljani. Koncem l. 1917 izkazuje 459 članic in ravno toliko tudi koncem l. 1918 in sicer:

Rajfajznovk	244
šulcedeličevk	41
konzumnih zadrug	52
mlekarskih zadrug	29
vinarske zadruge	4
živinorejskih zadrug	37
kmetijskih strojnih zadrug	24
stavbenih zadrug	5
obrtnih zadrug	8
raznih zadrug	12
tri osrednje zadruge	3

Skupaj . 459 zadrug,

ki štejejo v celem okroglo 100.000 združnikov. Po številu združnikov prekaša ta organizacija tudi „Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga u Beogradu“, ki stoji glede števila včlanjenih zadrug na prvem mestu.

Poslovni uspeh zvezine denarne centrale označujejo sledeče številke. Koncem leta 1917 je bilo stanje

deležev	364.580.— K
vlog	52.843.963-09 „
rezerv	197.637-72 „
dobička	35.018 23 „

Za blagovni promet je zveza ustanovila novo Gospodarsko zvezo v Ljubljani v obliki zadruga z omejeno zavezo. Je to ogromno podjetje, ki se je posebno razvilo še tekom vojske, dasi je organizacija pomanjkljiva v toliko, ker ima premalo lastnih sredstev, osobito deležev. Glavne številke računskega zaključka za I. polletje 1918 so:

Stanje deležev	21.836— K
stanje vseh rezerv	315.056·20 „
stanje izposojil	10,401.400— „
zaloge blaga	5,721.219·85 „
dolžniki	5,721.219·85 „

Zadružna zveza v Ljubljani je ustanovila za Štajersko poseben „pododbor“, s sedežem v Mariboru. Naloge pododbora so: Revizija, organizacija in pouk. Vlogo pododbora igra za Istro „Gospodarska zveza za Istru u Pulju“, ki pa se razun tega peča tudi še samostojno z blagovim prometom. Končno obstoji kot centrala mlekarških zadrug v Ljubljani posebna „Mlekarska zveza“, ki se ne peča le z interesnim zastopstvom, temveč tudi z vnovčevanjem zadružnomlekarških izdelkov in z nabavljanjem raznih potrebščin za svoje članice.

Dočim je celjska organizacija vodila organizacijsko delo za šulcedeličevke, je Zadružna zveza v Ljubljani prva nositeljica rajfajznovega sistema. Ona je začela ustanavljati te zadruga, razun tega tudi razne vrste drugih kmetijskih zadrug, kakor špacificirana tabela članstva lepo kaže. Nadalje ima ta zveza velike zasluge za zadružni pouk. Njeno glasilo „Narodni gospodar“ stoji že v dvajsetem letniku in je torej tako staro kakor organizacija sama. Dala je tudi precej statističnega materijala, pesebno prvo desetletje svojega obstoja. Kočno je ustanovila — in to je njeno največje delo glede zadružnega pouka — v Ljubljani zadružno šolo s polletnim poukom, prvi jugoslovanski zavod te vrste.

c) Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev. ✓

L. 1904 se je ustanovila v Gorici Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev. Njen delokrog obsega slovenski del goriške dežele. Zveza je posestrima Zadružne zveze v Ljubljani; voditelje obeh zvez najdemo v javnem življenju v skupnem taboru. Naloge goriške zveze so: Organizacija, revizija, denarni in blagovni promet. Nje članstvo koncem l. 1917 je sledeče:

Raifajznovk	51
šulcedeličevki	2
mlekarških zadrug	18
vinarske zadruga	3
konzumnih zadrug	8
obrtne zadruga	3
raznih zadrug	6

skupaj . 91 zadrug,

koje število najdemo že l. 1914. Zveza je morala l. 1915 ob pričetku italijanske vojske ostaviti Gorico, preselila se je v Ljubljano in je bila seveda do l. 1918

popolnoma ovirana v svojem delu, ker se je italijansko bojišče raztezalo preko celega njenega delokroga. Zadržnikov v vseh 91 zadrugah je nad 10.000.

Iz računskega zaključka za l. 1913 — pozneje gotovo ni bilo več posebnih sprememb — je posneti tele številke:

Zadržni deleži	6.220—	K
vloge	1,574.773·75	„
rezerve	19.175·28	„
izguba	1.147·60	„
dolg zadrug na posojilih	871.692·38	„

d) Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani.

Le-ta se je ustanovila l. 1907 in je pridobila v svoje članstvo večino onih zadrug, ki jih je dotlej imela celjska organizacija na Kranjskem, razun tega je ustanovila nekaj novih rajfajznovk, mnogokrat v takih krajih, kjer so rajfajznovke že obstojale. Zveza se peča z revizijo in organizacijo, denarno izravnavo vrši potom Kmetske posojilnice v Ljubljani. Zvezin delokrog je: Kranjsko, Primorsko, Štajersko in Koroško. Na Koroškem nima nobene članice, na Štajerskem eno. V ostalem šteje koncem leta 1917:

raifajznovk	49
šulcedeličevk	23
raznih drugih zadrug	45
skupaj	117 zadrug

v katerih je okroglo 25.000 zadržnikov.

Blagovni promet je zveza oskrbovala potom zadruga „Agromerkur“, ki pa je moral radi poslovnih neuspehov kmalu v likvidacijo. Zvezin računski zaključek izkazuje za l. 1915

deležev	75.760—	K
vlog	2,072.025·64	„
rezerv	202·20	„
dobička	379·18	„
posojil zadrugam	2,068.294·78	„

e) Zadržna centrala v Ljubljani.

Zadržna centrala v Ljubljani je nastala l. 1917 kot posledica političnega boja med Šušteršičevo in Krekovo skupino. Novo ustanovitev je izvršila Šušteršičeva stranka. Zadržna centrala je zadruga z omejeno zavezo, nje delokrog obsega le Kranjsko. Peča se z organizacijo, revizijo, denarnimi in blagovnimi kupčijami. Koncem l. 1917 je imela

kreditnih zadrug	107
mlekarskih zadrug	15
živinorejskih zadrug	22
raznih drugih zadrug	33
skupaj	177 zadrug,

v katerih je okroglo 35.000 zadrušnikov. Med kreditnimi zadrugami je okrog 20 šulcedeličevk. V številu 177 je všteti tudi 10 kranjskih nemških zadrug.

Računski zaključek Zadružne centrale za l. 1917 izkazuje sledeče številke:

Deleži	107.700— K
vloge	31,533.151·50 „
dobiček	15.582·31 „
dana posojila	429.596·80 „

Zadružna centrala se je takoj v začetku pričela pečati v velikem obsegu z blagovnimi posli. Vsled velikih izgub, ki jih je imela pri teh kupcijah, je likvidacija neizogibna.

(Nadaljevanje sledi)

Koncentracija našega zadružništva.

Dne 12. in 13. aprila t. l. se je v Belgradu vršila konferenca odposlancev skoro vseh zadružnih organizacij (zvez) iz cele naše države, da se sporazumejo in dogovore, kako naj bi zadružništvo v novonastalih prilikah najbolje in najuspešneje vršilo svoje naloge in s tem kar največ doprineslo k zgradbi naše mlade države.

Zastopane so bile sledeče zveze: Glavni savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Beogradu, Hrvatsko-slavonsko gospodarsko društvo v Zagrebu, Hrvatsko-slavonsko društvo v Osjeku, Savez srpskih privrednih zadruga v Dubrovniku, Zadružna zveza v Ljubljani, Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani, Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev, Savez srpskih zemljoradničkih zadruga v Zagrebu, Zemaljska središnja vjeresijska udruga v Zagrebu, Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga v Zagrebu.

Konferenco je otvoril Sima Lozanić, predsednik belgrajske zveze, ki je pozdravil zbrane zadrugarje osvobojenega troimenega naroda. Povdarjal je važnost zadružništva, osobito njegovo važnost za vzpostavo našega narodnega gospodarstva, povdarjal muke in trpljenje celega naroda, zlasti onega v Srbiji, čije slavna vojska (klici: slava ji!) nas je s svojimi silnini napori osvobodila težkega tujinskega robovanja.

Za predsednika je bil nato izvoljen Sima Lozanić za njegovega namestnika pa Anton Kralj in Albert Hajer.

Ravnatelj glavnega saveza srpskih zemljoradničkih zadruga v Belgradu, gosp. Mihajl Avramović, doma in v zunanjem svetu priznan zadružni strokovnjak, govori zatem o potrebi, važnosti in možnosti skupnega sodelovanja vseh jugoslovanskih zadružnih organizacij. Iz tega obširnega, zelo stvarnega in lepega govora prinašamo samo glavne misli.

Dogodilo se je nekaj čudnega in naravnega, ujedinil se je naš troimen-ski narod. Čudno je to, ker to presega celo najsmelejša naša pričakovanja, toda je tudi naravno, ker so se zjedini-la tri plemena istega naroda z istim govorom,

z istimi tradicijami, z istim čustvovanjem. Tudi tu vidimo naše zadrugarsko načelo, načelo združevanja sorodnih elementov, na čemer so toliko delale naše zadruge in druge naše ustanove. Kako plodonosno je to načelo, vidimo iz vojnih, gospodarskih in političnih dogodkov.

Dokler je bila antanta nejedinstvena, tolkel je sovražnik njene vojske na vsakem koraku. Ko se je jačje združila in podvrгла jedni komandi, zmogla je neprijatelja. K tej zmagi pravice nad nasiljem so mnogo doprinesli oni, katere imamo čast tu zastopati: kmetje-zadruharji. Ponosni smo vsled tega, ker smo ravno mi bili tisti, ki so največ delali, da kmétiško prebivalstvo v usodnem trenutku tako lepo izvrši ta posel. Ako bi ne bilo zadružnih naprav, ne bi se bil naš kmet s takim oduševljenjem branil in izvojeval našo svobodo, ne bi bil mogel prenesti onega groznega trpljenja, ker bi si ne bil svest vzvišenosti svojega dela. To je že v balkanskih vojnah konstatiral g. Marth, ki je bil tedaj prišel iz Dunaja osobito zaradi tega, da najde oni vrelec, iz katerega je srbski kmet črpal moč, s katero je prej potolkel Turke, kasneje pa Bulgare. Ako bi ne bilo zadružništva, ne bi se bil srpski vojak odlikoval z ono slovito disciplino, s katero se odlikuje. Isto vidimo tudi pri drugih naših plemenih in pri drugih kulturnih in naprednih narodih. Naše zadružne organizacije so vzdrževale tudi v prošlosti bratske in prijateljske medsebojne stike, pa pripade tudi njim dober del zaslug, da je naše narodno ujedinjenje po sovražnem porazu tako gladko provedeno.

Prehajam preko početkov ljudske kulture; ne bom omenjal kitajske, babilonske in egiptovske kulture, kjer se je zadružništvo povzpelo na doslej nedoseženo stopnjo. Prehajam periodo srednjega veka in pristopim takoj k perijodi novega veka, katero delim na dva manja pododdelka: v perijodo proizvajanja za sebe in v perijodo proizvajanja za trg. Tudi tedaj, kakor prej in slej, je bilo poljedelstvo vedno organizovano. Perijoda proizvajanja za osebne potrebe poljedelceve je imela organizacije, ki so bile poosebljene v rodbinskih zadrugah. Z nastopom novih razmer, z odkritjem Amerike, vsled česar je bila Evropa izpostavljena novim uplivom in silnim premembam, živi poljedelstvo novo življenje — polagoma se prično otvarjati nova tržišča in dotedanje organizacije se začno kazati kot nezadostne. Novi položaj izziva novo evolucijo: pojavlja se prvokrat nova organizacija poljedelcev — poljedelska zadruga, kot posledica socialne nujnosti. To niso tvorbe ne kakega razuma posebej, ne posameznega človeka, to so socialne tvorbe, njihova korenina je v samem poljedelstvu 19. veka. Poprej je bil poljedelec i proizvajalec i predelovalec, fabrikant in konsument; v novi družbi, ki sloni na delitvi dela, je poljedelec izgubil nekatere od teh funkcij, ali je zato prestavljen in onega mirnega stanja, pahnjen je na tržišče kakor vse drugo ekonomsko delo. Danes poljedelec ni več odvisen od dobre ali slabe žetve, ne zavisi samo od delovne moči, ne zavisi samo od živinske kuge, on zavisi danes od mnogih drugih in večjih sil, katere leže izven njegove moči, izven njegovega območja. Zato se mora današnji kmetovalec zatekati k drugim sredstvom, k raznim koalicijam, raznim kombinacijam, raznim združevanjem, da okrepi svojo silo, da se vzdrži in očuva.

Poglejmo po vsem svetu, pa bomo videli, da je kmetov napredek hodil vspešno z razvitkom kmetijskega združevanja. Kjer združevanje vsled prometnih razmer ali etniških pogojev ni uspelo, tam je poljedelstvo na najnižji stopnji. Tam je civilizacija omejena na nekaj kilometrov izven mest, a to nas ne more zadovoljiti, ker to ni civilizacija celega naroda; tam obstoji civilizacija mest, ali ne civilizacija vasi. Na drugi strani, kjer je zadružništvo močnejše razširjeno, ondi je tudi civilizacija bolj razširjena, a za vzgled navajam Holandijo, Dansko in Irsko, ki je bila pred 40 leti še najbolj zapuščena dežela, danes pa je ni bolj napredne agrarne dežele. Početki tega razvoja obstoje tudi pri nas, ali s temi samimi početki se ne moremo zadovoljiti. Težiti moramo za tem, da naš kmet, ki je toliko doprinesel k naši svobodi, postane deležen obče kulture. To doslej in moglo biti, ker se je naš kmet in celi narod moral dolgo in krvavo boriti, da ustvari pogoje za kulturo, a ko jo je izvojeval, ne smemo, da mu tega ne damo — na tem moramo dolgo in mnogo delati.

Dosedaj smo bili razdeljeni in razcepljeni tudi pri tem delu in stremljenju, razdeljeni in razcepljeni na pokrajine in plemena, da, bili smo razdeljeni tudi v posameznih plemenih in v posameznih deželah. Zadružništvo ni ustanova za borbo in za razdvajanje, zadružništvo služi obrambi proti nepravičnim napadom, zblíževanju in združevanju sorodnih elementov. Tudi zaradi tega ni moglo naše zadružništvo izvršiti svoje naloge. Isto vidimo pri zadružništvu bivše podonavske monarhije. Njeno krepko in številno zadružništvo je bilo razcepljeno in zato slabotno. Monarhija je to hotela, ali mi hočemo krepko, silno in močno zadružništvo. Mi hočemo, da bode naše zadružništvo kakor ono na Angleškem in Irskem, ki ima danes samo eno zvezo z nekaj manj kakor 4 milijoni rodbinskih očetov in s skoraj 25 milijoni duš. Oprto na to ogromno organizovano moč je bilo v stanju, da je rešilo veliko vprašanje o oskrbovanju vojske. Njihova zveza je prevzela, da dobavlja na leto 7 milijonov čevljev, ravno toliko bluz, hlač, sraje in ves usnjeni material in da je to uspešno izvršila, vidimo na vsakem njihovem vojaku, ki je tako razkošno opravljen. Pa ne samo to, zadružništvo je igralo veliko vlogo tudi pri oskrbovanju civilnega prebivalstva. Zadružništvo je to moglo prevzeti in izvesti, ker je razpolagalo z močno in krepko organizacijo. Pomislite, za koliko bi mi danes bolje stali, ako bi imeli tako močno organizacijo.

Razumem razcepljenost zadružništva v bivši monarhiji, ker ona je hotela samo slabotne sile. Tedaj se je to moglo razumeti; ali danes, ko smo ujedinjeni? Ne, tega bi jaz ne mogel razumeti.

Prehajam na vlogo zadružništva v naši novi državi in omenjam tri momente: oskrba vasi, bremena, ki bodo padla na kmeta, stik s celim svetom.

Naše zadružništvo ima odgovorno besedo pri oskrbovanju vasi, ker kdo je za to bolj pozvan in kdo pozna bolje vas in potrebe vasi kakor zadruga? Že tu se pojavlja pogoj, katerega ne moremo izpolniti — potreba velike moči. Zato se bomo sicer izpodtaknili ob prvem koraku, ali se ne smemo ustaviti; delali bomo, čim več in bolje moremo. Koliko bi lahko več in lažje dosegli, če bi bilo vsaj zadružništvo v bivši monarhiji že od preje ujedinjeno!

Bremena, ki jih že nosi naš poljedelec, so znatna in težka; a ta bremena bodo vsak dan težja, ker so državne potrebe vsak dan večje. To za mene pomeni, da je treba dvigniti proizvodjalno moč tistega, ki mora to dati državi, da se more razvijati in napredovati; pomenja, da je treba dvigniti proizvodjalno moč našega poljedelca, pospešiti tempo proizvodjanja, povečati količino in zboljšati kakovost proizvodov.

Z odpiranjem naše zemlje celemu svetu, s stikom s celim svetom nastopijo nove potrebe in novi pogoji. Ta stik bo brez dvoma prinesel znatne spremembe v naši socialni sredini. Naša industrija dobiva sedaj nove pogoje za krepek razvoj. Ta razvoj pa bo brez dvoma imel znaten upliv na poljedelstvo. A morejo li male zadruga in neudinjene zveze dati poleta razvitku industrije? Uverjen sem, da ne morejo; ujedinjene pa bi zmogle dosti in v tem vidim potrebo, da se ujedini naše razcepljeno združništvo.

Slednjič smo sedaj združeni in vse ono, kar zadene in bo zadelo jeden kraj ali jedno pleme, zadelo bo nas vse. Problem je jeden in organizacija mora biti jedna. Stiska je jedna in odpor mora biti jeden.

Poljedelec ni, kakor se misli v nepoučenih krogih, konservativen element, element, ki ni zmožen, da bi razumel nove koncepcije in novo socialno stanje. Nasprotno, ima i socialni i gospodarski interes, da je v državi čim več produktov, čim več in boljših konsumentov, čim več in solidnejših plačevalcev, ker samo v taki državi so dani pogoji za intenzivno poljedelstvo. Zato imamo največji interes za močan razvoj industrije, ali tu obstoji bojazen — da ne ostanejo naše vasi puste in prazne vsled razvitka industrije. Da pa do tega ne pride, moramo največjo pozornost obračati vasi in življenju na vasi. Selo moramo napraviti za prijetno bivališče, poljedelstvo za mil poklic. Naš kmet je i kot borilec za svobodo i kot rob za svobodo videl mnogo sveta in mnogo dobrega in zlega po svetu. Že sedaj vidimo, da zahteva mnogo več nego pred vojno, da je drugačnega mišljenja nego prej. Pridenimo k temu še draginjo in bedo, ki vlada pri nas in po celem svetu, potrebo intenzivnega proizvodjanja, da se oskrbe milijoni ljudi potrebo neprestanega dela skozi celo leto, pa bomo videli, da je industrija postala velika privlačna točka za mnoge in mnoge sile, ki žive v vasi. Pojavlja se torej nov problem, problem, ki v toliki meri ni obstojal pred vojno. Dodajmo bedo, ki vlada v vasi, slaba pota, slaba stanovanja, slabe higijenske razmere, slabo hrano, pa bode videli, da ima industrija veliko privlačno moč za kmetiške sile. Zato leži na naših ustanovah še večja skrb nego dosedaj za popravo vseh življenskih pogojev v vasi. Sedaj ne gre samo za to, da nudimo vasi cenejši kredit, cenejše in boljše priprave in orodje, ampak moramo premeniti vse pogoje za življenje v vasi, ako hočemo ohraniti zdrav in produktiven vaški element. Ta problem se ne more rešiti, če se ne unifikuje in ne ujedini politika dela. Vidite, kako težke naloge nas čakajo, nas, ki smo delali, in kakor moremo brez samohvale reči, jedini delali za dobrobit vasi in za to, kar je vasi potreba. To naklada živo in vsestransko brigo za veliko kulturno akcijo za vas, ako hočemo ustvariti kulturo vasi, kulturo celega naroda.

Zadružništvo ni indiferentno gibanje, naše ustanove niso indiferentne ustanove, pa ne smemo dopustiti, da stvari gredo, kakor pač gredo. Zadrugarji so aktiven element, zadružništvo ni ne teoretski, ne filozofski, ampak delovni program, ustvarjajoči program. Zato moramo biti aktivni in sicer zelo aktivni in se moramo posluževati sodobnih metod, a to so metode zjedinjevanja sil, združevanja sil, metode velikih sil. Samo s takim delom in po teh metodah moremo iz vasi napraviti prijetno bivališče in iz poljedelstva ljub poklic, kakor so to storili Irči, ki so pred zadružnim gibanjem tekom 20 let izgubili z izseljevanjem 4¹/₂ milijona prebivalcev, ki so se izselili v Ameriko. Z velikim zadružnim gibanjem ne samo, da so preprečili izseljevanje, ampak so Irsko napravili za eno od najnaprednejših agrarnih dežel na svetu.

Razven vsega tega moramo voditi račun tudi o dobi, v kateri živimo. Danes se gradi naša mlada država, ustvarjajo se novi zakoni in nova zakonodaja in to se tika neposredno nas in poljedelcev kakor n. pr. agrarna reforma, nasledno pravo, zadružni zakon, davki, carine in vsakojaka gradnja države v korist onega, ki v njej živi. Videli smo, koliko je teh vprašanj in kako globoko posegajo tudi v interese poljedelstva. Moremo li mi, poljedelci in zadrugarji, da se ne udeležujemo pri zgradbi države? Ne, ker hočemo s svojim sodelovanjem storiti neizmerne usluge ne samo poljedelstvu in zadružništvu nego tudi naši državi sami.

Naposled gospoda, čeprav smo vsi zadrugarji in čeprav imajo naše organizacije iste cilje, je več raznih vidikov z ozirom na zadružništvo in ono ne more doseči velikih uspehov, ako ni ujedinjeno v osnovnih načelih. Brez ujedinjenja ne moremo priti do določitve jedinstvenega programa za delo, do jedinstvene delovne metode, do jedinstvenega pogleda na svet, a zadružništvo mora vse to imeti.

Dotaknil sem se razlogov poljedelskega značaja, razlogov ekonomskega in socijalnega značaja, da povdarim potrebo našega ujedinjenja, a sedaj se hočem dotakniti razlogov čisto nacionalnega značaja.

Govorimo, da smo en narod in da imamo tri imena. Pravimo, da smo en narod in jaz verujem v to in moramo verovati, da mi vsi i v Srbiji i v Hrvatski i v Sloveniji verujemo v to. Toda sedaj pomislite, kako bi naše narodno jedinstvo izgledalo, da ne govorimo o naših sovražnikih, kako bi oni o tem mislili, nego da govorimo o naših prijateljih, kako bi mi kot zadrugarji izgledali pred njimi, če bi naše zadružne organizacije, ki so v celem svetu prvi početki ujedinjevanja, ostale razcepljene in neujedinjene?

S tem, gospoda, završujem. (živahno odobravanje).

Dr. Rudolf Sardelič (zastopnik srbske zadružne zveze v Dubrovniku): Zadružništvo ni šport, s katerim se bavi samo nekoliko ljudi, vendar je žalostno dejstvo, da se ogromno število naše inteligence tega dela ni udeleževalo. To mora biti odslej drugače. Prišla bo ona moč, ki je bila dosedaj vezana po silnih borbah, in bo odvzela teške okove, in ta sila jih bo primorala, da se udeležujejo našega dela. Zadružna misel ni misel jednega razreda nego misel ljudske družbe. To je

prišlo do osobitega izraza po teh velikih dogodkih. Mi smo kmetski narod — kmet je pri nas isto kakor narod, pa naj je še v opankah ali je še le včeraj zlezel iz opank. In v tem obstoji naša prava sreča. Kmet je tisti, ki nam je donesel naše narodno svobodo in jedinstvo.

Ivan Lupi-Vukić (Split): Akoravno Zadružni savez v Splitu tu ni formalno zastopan, sem uverjen, da se bo strinjal z vsem, kar se bo tu sklenilo.

Ant. Kralj (Zadružna zveza v Ljubljani): Pozdravljam zastopnike bratskih zadružnih organizacij v imenu slovenskega zadružništva, ki se veseli, da je prišel čas, ki nam je omogočil ta sestanek. Prvikrat smo se sestali k važnemu posvetu, da se porazgovorimo o naših razmerah in potrebah. Kar se tiče ustanovitve osrednje zveze, mislim, da je stvar povsem enostavna. Položaj našega zadružništva poznamo, znan nam je tudi razvoj zadružništva pri drugih narodih pa je za nas potem samo po sebi umevno, da nam je potrebna osrednja zveza. Zato je po mojem mnenju odveč, če bi hoteli še nadalje dokazovati važnost take ustanove. Zadružna zveza v Ljubljani se je večkrat bavila s tem vprašanjem in je prišla do bistveno enakega zaključka, do katerega se je došlo pri tozadevnih predposvetih v Beogradu, kakor vidimo iz predloženega osnutka pravil za osrednjo zvezo.

Gjuro Marić (dubrovniška zveza), kot referent odbora za pripravo dela za to konferenco, izvaja: Konstatiram po vseh teh govorih, da smo se zjediniili o temeljnih načelih, o potrebi, važnosti in možnosti sodelovanja vseh naših zadružnih organizacij. Mislim pa, da je vseeno potrebno, da sprejmemo neke temeljne sklepe in potem preidemo v podrobnosti. Vsled tega si dovoljujem predložiti Vam sklepe, ki jih je sprejela zadružna sekcija agrarnega poverjeništvva v Zagrebu in kateri so bili sprejeti tudi na sestanku, ki se je odločil sezvati to konferenco. Ti sklepi se glase:

1. Za čim uspešnejše in pravilnejše izvajanje zadružnih nalog in za čim jačjo zaščito in pospeševanje zadružnik interesov v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev je neobhodno potrebno, da se čimpreje osnuje glavna zveza zadružnih organizacij v tej državi.

2. Glavna zveza ima instruktivno-reprezentativno nalogo, osobito pa da vodi zadružno-pridobitno delo, dajajoč inicijativo in da pospešuje snovanje eventualno potrebnih institucij in organizacij.

3. Poleg tega ima skrbeti za povzdigo kulturnega stanja na kmetih.

4. Sedaj obstoječe zveze in druge zadružne organizacije stopijo v glavno zvezo take kakor so.

5. Glavna zveza ima tudi to nalogo, da sodeluje pri reorganizaciji zadružništva in zadružnih organizacij po pridobitnih, teritorialnih in strokovnih razmerah in potrebah.

Te točke o pglavitnih namenih glavne zveze konferenca soglasno odobri.

Referent Marić: Odbor je razpravljajl tudi o podrobnostih in je izvršil tudi načrt pravil Glavne zveze, da vam moremo pokazati, kako si mislimo, da bi bilo treba udejstviti jedinstvo našega zadružništva.

Nato se preide na čitanje pravil in razpravljanje o posameznih točkah. Razprav so se udeleževali vsi odposlanci, podala so se potrebna pojasnila, na kar se je načrt sprejel z nekimi izpremembami in dopolnitvami. Tvrdba je bila prvotno predlagana; „Glavni savez jugoslovanskih zadružnih organizacij,“ na konferenci pa se je določilo, da se imenuje: „Glavni zadružni savez u kraljestvu Srba, Hrvata i Slovenaca“.

Ta pravila se predlože v končno odobrenje ustanovni skupščini glavne zveze. (Da je prihodnjč).

==== Zadružni in gospodarski pregled. ====

Zveza denarnih zavodov v kraljestvu SHS se je osnovala dne 25. aprila v Zagrebu. Za predsednika je bil izvoljen vseučiliški profesor in ravnatelj prve hrvatske štedionice dr. Vrbanić, ki je v svojem nastopnem govoru povdarjal važnost denarstva in kreditnega vprašanja za našo novo državo. Za slovenske denarne zavode so bili v ravnateljstvo izvoljeni dr. Triller, Ivan Knez in Anton Kralj, za predsednika nadzorstva je bil izbran g. Gjuro Rašica. Zveza ima namen, posvetiti posebno pažnjo denarnim in kreditnim vprašanjem in razmeram; informirati in opozarjati zakonodajstvo, vlado in javno mnenje o težnjah denarnih zavodov, o zaprekah, ki so na potu njihovemu razvoju; skrbeti, kako bi se domači denarni zavodi ojačili in povzdignili; s svetom, strokovnim tolmačenjem in navodili podpirati denarne zavode v vseh panogah njihovega poslovanja n. pr. pri knjigovodstvu, sestavljanju bilanc, pri davčnih in pristojbinskih zadevah, pri nabavi kredita, povišanju glavnice i. t. d.; pregledati ob popolni ohranitvi poslovne tajnosti po strokovnjakih poslovanje, račune in bilance onih zavodov, ki se v to svrhu obrnejo do nje; skrbeti za strokovno izobrazbo uradništva in eventualno izdajati strokovno glasilo.

Poslovni jezik je hrvatski, srbski in slovenski.

Za razpravljanje o vprašanjih, ki se tikajo vseh denarnih zavodov, sklicuje zveza posebne kongrese.

Prijave za zadružni register na Koroškem. V tistem delu Koroške, ki so

ga imele zasedenega naše čete, je več slovenskih zadrug, za katere je doslej kot registracijsko sodišče poslovalo deželno sodišče v Celovcu. Ko je bila potegnjena demarkacijska črta, so bile omenjene zadruge ločene od registracijskega sodišča v Celovcu, nasprotno pa se ni bilo dotlej še nič ukrenilo, katero drugo sodišče bi bilo zanje pristojno v registracijskih stvareh.

Z ozitom na ta nejasni položaj se je Zadružna zveza v Ljubljani obrnila do višjega deželnega sodišča v Ljubljani, da bi izdalo primerno navodilo, kako se je ravnati tem zadrugam z ozirom na predpise zadružnega zakona glede prijav za zadružni register.

Na to vlogo je predsedništvo višjega deželnega sodišča v Ljubljani doposlalo Zadružni zvezi sledeči odgovor:

2149

Preds. 26/19. Zadružni zvezi v Ljubljani, reg. zadrugi z omejeno zavezo v Ljubljani. Na tamošnji dopis, z dne 4. aprila 1919 zastran prijav v zadružni register pri onih zadrugah na Koroškem, ki so vsled določitve demarkacijske črte odrezane od deželnega sodišča v Celovcu kot svojega registracijskega sodišča, odgovorjam nastopno:

Po § 7 zak. z dne 9. aprila 1873 drž. zak. št. 70 in § 1. min. naredbe z dne 14. maja 1873 drž. zak. št. 71 ima vsako zborna sodišče pisati zadružni register za vse zadruge, ki imajo svoj sedež v njegovem okolišu.

Z naredbo poverjenišтва za pravosodstvo z dne 30. novembra 1918 št. 178 uradnega lista sta bili okrajni sodišči v Borovljah in Rožeku začasno podrejeni deželnemu sodišču v Ljubljani, okrajna sodišča v Pliberku, v Doberli vasi in Železni Kaplji pa okrožnemu sodišču v Mariboru. Poslednjemu je podrejeno tudi okrajno sodišče v Velikovcu.

Iz tega sledi, da za zadruge, ki imajo svoj sedež v okolišju navedenih okrajnih sodišč posluje začasno že po zakonu deželno sodišče v Ljubljani, odnosno okrožno sodišče v Mariboru kot registracijsko sodišče.

Ker pa te zadruge v združnem registru imenovanih zbornih sodišč še niso vpisane, je treba prenesti vpise iz združnega registra deželnega sodišča v Celovcu v združni register pristojnega zbornega sodišča v Ljubljani, oziroma v Mariboru. Uradoma se ta prenos v očigled v Nemški Avstriji obstoječega zakona, da je Koroška dežela sestavni del Nemške Avstrije, sedaj ne da doseči. Mogoč pa je prenos na ta

način, da si vsaka zadruga zase preskrbi po kakem odvetniku ali drugem posredovalcu v Celovcu uraden prepis iz združnega registra dež. sodišča v Celovcu po smislu § 14 min. naredbe z dne 14. maja 1873 drž. zak. št. 71 in ta prepis, ki mu je priklopiti po smislu predpisa § 10 te naredbe prirejen prepis združne pogodbe in event, sklepov, s katerimi je bila premenjena, predloži registracijskemu sodišču v Ljubljani, odnosno v Mariboru.

Registrsko sodišče bo potem uradoma vpisalo dotično zadrugo v svoj register. Nadaljne po zakonu predpisane prijave ima vsaka zadruga podajati po obstoječih predpisih.

Ako pa kaka zadruga te poti ne mara ali ne more vkreniti, se pa lahko prijavi kot nova zadruga za vpis v register. Pri tem bi seveda morala prevzeti nase pristojbine, ki so predpisane za nov vpis.

O tem obvestim tudi deželno sodišče v Ljubljani in okrožno sodišče v Mariboru. V Ljubljani, dne 25. aprila 1919.

Kavčnik, l. r.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnica in posojilnica pri Sv. Jakobu ob Savi,

registrovana zadruga z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 25. maja 1919 ob 3. uri popoldne v društvenem prostoru.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobrenje računskega zaključka za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Razglas.

Hranilnica in posojilnica v Cirkoveh, razglašča da obrestuje hranilne vloge po 1 0/0.

Vložnikom je dano na prosto voljo, svoje vloge dvigniti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnica in posojilnica v Boštanju, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, ki se bo vršil dne 25. maja 1919 ob 7. uri dopoldne v Boštanju v hranilnični pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Sprememba pravil.
5. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Cirkoveh
registrovana zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 1. junija 1919 ob 3. uri
popoldne v posojilničnem prostoru.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Prememba pravil.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Okrajne posojilnice v Radečah,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se vrši 15. julija 1919 ob 15. (3. uri)
popoldne v Narodnem domu v Radečah.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Svečini,
registrovana zadruga z neomejeno zavezo,
ki se vrši v nedeljo dne 15. junija 1919 ob
16. uri v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
3. Volitev načelstva in nadzorstva.
4. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Igu,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 1. junija 1919 ob 3 uri
popoldne v posojilniških prostorih.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako ki ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih članov.

Vabilo na redni občni zbor

I. delavskega konsumnega društva na Jesenicah,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 1. junija 1919 ob 3. uri
popoldne v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Vabilo na redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Komendi,
registrovane zadruga z neomejeno zavezo,
ki se bo vršil v nedeljo dne 15. junija 1919,
ob 3. uri popoldne v hranilničnih prostorih.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1918.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadrušnikov.

4% posojilo na državne bone kraljestva Srbov, Hrvatov in Slovencev.

POZIV NA PODPIS.

Na podlagi pooblastila ministrskega sveta z dne 17. decembra 1918 šte. 21 je ministerstvo za finance razpisalo z odlokom z dne 15. marca 1919, 200milijonsko državno posojilo. Izdajo se 4% blagajniški boni.

Boni se glase na rok 6 mesecev, tako da se polno in v gotovini izplačajo dne 3. novembra 1919.

Izdajajo se boni po 500, 1000, 10.000, 50.000 in 100.000 kron.

Kdor hoče podpisati državno posojilo, mora podpisano svoto po odbitku obresti takoj plačati.

Za bon v znesku	500 K se vplača	490 K
" " " "	1000 K " "	980 K
" " " "	10.000 K " "	9.800 K
" " " "	50.000 K " "	49.000 K
" " " "	100.000 K " "	98.000 K.

Obresti teh bonov so proste davka na obresti in rente.

Podpisovanje se začne dne 23. aprila in se konča dne 8. maja 1919.

Bonom je priznana pupilarna varnost. Vporabljati se morejo tudi kavcije. Z boni se more, potem ko zapadejo, plačati tudi davek.

Z izvršitvijo celokupne akcije je pooblaščen sindikat denarnih zavodov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev s sedežem v Zagrebu. Od ljubljanskih zavodov so v tem sindikatu zastopane: „Deželna banka“, „Ilirska banka“ in „Ljubljanska kreditna banka“. Sindikat bo imenoval ostale denarne zavode v kraljestvu Srbov, Hrvatov in Slovencev, kjer se more posojilo podpisati in vplačati.

Deželna vlada za Slovenijo.

Dr. Brejc, s. r., predsednik.

Subskribcijska mesta v Sloveniji:

V LJUBLJANI: „Zadružna zveza“, „Ljubljanska kreditna banka“, „Deželna banka“, „Ilirska banka“. Podružnice: „Jadranske banke“, „Češke industrijalne banke“, „Kreditnega zavoda za trgovino in obrt“, „Splošne prometne banke“. „Mestna hranilnica ljubljanska“.

V KRANJU: Ekspozitura „Jadranske banke“.

V CELJU: Podružnica „Ljubljanske kreditne banke“. Podružnica „Češke Union-banke“, „Zadružna zveza“.

V MARIBORU: Podružnica „Ljubljanske kreditne banke“.

Rok za podpisovanje je podaljšan do 1. junija 1919.

♥ Tiskovine vseh vrst ♥

kakor: časopise, knjige, brošure, cenike, lepake, letake, vsprede, tabele, račune, kuverte in pisemski papir s firmo, vizitke, naslovnice,

♥ računske zaključke ♥

in vsa v to stroko spadajoča
dela izvršuje ukusno in ceno

„Zvezna tiskarna“

: v LJUBLJANI, Stari trg šte. 19. :

V zalogi ima tiskarna tudi vse po najnovejših predpisih izvršene obrazce za slavne občinske urade, aprovizačne odbore, cestne odbore, zadruga, gg. trgovce, odvetnike in notarje, gostilničarje itd.